

Motion till riksdagen 2016/17:3618

av **Kristina Yngwe m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha effektiva och förutsägbara godkännandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för konsumenter att göra hållbara, medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta och främja livsmedelsexporten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa strategiperioder och etappmål och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kontrollstationer för strategins uppfyllnad 2020 och 2025 och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strategin ska bidra till att uppnå Agenda 2030-målen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelbördan och kostnadsbördan för företag i livsmedelskedjan bör minska och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avbryta planer på nya punktskatter på lantbruket fram till 2020 och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av skatter och avgifter som främjar en konkurrenskraftig livsmedelssektor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel som huvudprincip och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ersättningsformer till markägare när mark tas i anspråk vid bildande av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning om sortgodkännande ska baseras på egenskaper i stället för förädlingsteknik och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera dagens djurskyddslag så att dess reglering går från detaljstyrning till målstyrning med bibehållen djurskyddsnivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta med regelförenklingar för animalieproducenter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med branschen titta vidare på möjligheten att utveckla koncept där svenska mervärden kan skapas utan lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheten att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta ägarskifte och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordförvärvslagen ska behållas i sin nuvarande form och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om flexibla anställningsformer som visstidsanställning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur konkurrenskraften i livsmedelsindustrin kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konkurrenskraften inom turistnäringen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna de gröna näringarnas kompetensförsörjning genom att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygglov för ombyggnad av byggnader på lantbruksfastigheter bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra strandskyddet för att främja och stärka möjligheterna för företag på landsbygden att diversifiera sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt inredning av dessa och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter kopplade till livsmedelskedjan bör arbeta för livsmedelsstrategins uppfyllnad och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den offentliga kontrollen bör vara likvärdig i hela landet och präglas av hög kompetens och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska påskynda tillståndsprocesser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruket inte ses som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en bättre dialog mellan myndighet och markägare vid införandet av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äganderätt och egendomsskydd ska beaktas i myndighetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rättssäkerheten för djurproducenter och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik bör bidra till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöersättningar ska styras mot resultat och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för riktade miljöersättningar i stället för generella stöd till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ha miljö- och djurvälståndersättningar även för lag och praxis och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja djurvälståndet på EU-nivå och arbeta för likvärdig tillämpning av EU-regelverken och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att övertolkning undviks när EU:s regelverk genomförs i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla fler djurvälståndersättningar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av fossila insatsvaror i livsmedelskedjan bör minska, resurseffektiviteten bör öka och det cirkulära systemet bör slutas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sveriges system med miljö kvalitetsnormer för vatten och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska arbeta för både miljömål och generationsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sluta kretsloppet av näringsämnen mellan stad och land och tillkännager detta för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta inhemsk odling av proteingrödor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja bättre avfallshantering inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja grön omställning i lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja marina affärsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål och etappmål för minskning av matavfall och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska tillhandahålla information för att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra märkningen på livsmedel från bäst före till minst hållbar till och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta en nationell biogasstrategi och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för butiker att bli foderleverantörer och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelskonsumtions påverkan på miljö och klimat bör minska och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att det vid offentlig upphandling av livsmedel ställs krav på gott djurskydd och god miljöhänsyn och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgängliggöra information om ursprung av kött för konsumenterna i det offentliga köket och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja förutsättningarna för lokala leverantörer och producenter att delta i den lokala offentliga upphandlingsprocessen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Upphandlingsmyndigheten bör stödja offentliga konsumenter när det gäller antibiotikasmart upphandling och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda mat som pedagogiskt verktyg i skolan och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvariga myndigheter bör verka för att utbilda och informera inköpare och kökspersonal om hälsosam hållbar kost och födoämnesallergier och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverk för hälsopåståenden och claims i EU och tillkännager detta för regeringen.

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hälsosam kost och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska livsmedelskedjans sårbarhet vid kris och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvarsfördelningen av livsmedelsberedskap vid kris och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra livsmedelsförsörjning till en viktig parameter i civilförvarsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram fritidsodlingens roll i livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera marknadsföring av svenska livsmedel utomlands och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra myndighetsansvaret för att främja livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera att öka antalet landgodkännanden och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att placera livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader för svensk livsmedelsexport och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå medel till Business Sweden under längre tid än ett år i taget och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensen inom livsmedel på Business Sweden för att underlätta exportfrämjandet och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Business Sweden i uppdrag att tillhandahålla information om och utbilda i tillvägagångssätt för livsmedelsindustrin och livsmedelsföretag att exportera till befintliga marknader och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att marknadsföra Sverige som besöksmål för matturism och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra gårdsförsäljning av lokala alkoholhaltiga produkter och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja livsmedelsforskning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för start-up-företag och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra regelbunden samverkan genom branschdialoger med regeringen för att främja samordning inom

kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.

84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta mobilitet mellan akademin och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda studie- och yrkesvägledarna som länk mellan skolan och arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

En strategi för hela livsmedelskedjan i lokal till global kontext

Alliansen ser att det finns goda förutsättningar att producera och förädla mat i Sverige. God tillgång på mark, rent vatten och kunskap gör att den mat som produceras och förädlas i Sverige håller hög kvalitet samtidigt som våra miljökrav gör att produktionen hela tiden blir än mer hållbar och att den redan i dag ligger i framkant jämfört med andra medlemsstater i EU. Dessutom ser Alliansen att intresset för närproducerad och hållbar mat hela tiden ökar hos såväl inhemska konsumenter som turister som besöker Sverige. Men vi ser också att Sverige och den svenska livsmedelskedjan står inför utmaningar i form av global konkurrens och prispress. För att vi än bättre från det offentligas sida ska kunna ta till vara den potential som finns och även framöver säkerställa att förutsättningar finns för svensk livsmedelsproduktion ser Alliansen en svensk livsmedelsstrategi som ett viktigt verktyg.

Det är positivt att en ny nationell livsmedelsstrategi nu tagits fram och att det finns en bred enighet i riksdagen om målen. Däremot anser vi att regeringens livsmedelsstrategi saknar det fokus på hela livsmedelskedjan som Matlandet Sverige innebar. Alliansen vill se en bred strategi där livsmedelsindustrin, exportpotentialen, forskningen, konsumenten och primärproduktionen stärks och där strävan är att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030-målen.

Sverige och resterande av FN:s medlemsländer har ett ansvar utifrån Agenda 2030-målen att verka för att de globala målen nås, och det är respektive regerings ansvar att de nås i det egna landet. Detta är något som uttryckligen är beskrivet för de globala målen, men ändå har regeringen i hög grad utelämnat Agenda 2030-målen från den egna livsmedelsstrategin fram till 2030. Alla 17 mål är relevanta för livsmedelskedjan, framför allt mål 2 som är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk. Agenda 2030-målen bör därför inkluderas och arbetas för i livsmedelsstrategin.

Maten som odlas och förädlas har indirekt bäring på möjligheten att uppnå jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor i och med att många lantbrukare i fattigare länder är kvinnor, liksom på möjligheten att uppnå goda arbetsvillkor och hållbar tillväxt, säkerställa hållbar produktion och stärka och säkra tillgång på rent vatten.

Maten vi äter utgör i sin tur en förutsättning för de flesta andra mål, som exempelvis att uppnå god hälsa och främja ett hälsosamt liv och hållbara konsumtionsmönster, för koncentrationen att arbeta och utbilda sig, minska ojämlikheten och fattigdomen inom och mellan länder genom bättre fördelning av mat och för att säkra ekosystemen i haven och främja god tillgång på marina resurser.

Med hjälp av den svenska livsmedelskedjan kan vi bidra till att uppnå Agenda 2030-målen genom att främja export av säkra och sunda livsmedel, hjälpa till med kompetens om högt djurskydd, låg antibiotikaanvändning och miljöhänsyn i produktionen liksom med förädling och forskning för framtidens livsmedel som kan vara resurseffektiva och näringsrika.

Den svenska livsmedelsproduktionen ska ha goda förutsättningar där det svenska jordbrukets fördelar tas till vara. Sverige har EU:s bästa djurskydd, låg användning av antibiotika, hög miljöhänsyn och ett smittskydd i världsklass, som ger svenska mervärden som utgör en viktig konkurrensfördel. Livsmedelsindustrin ska ha goda förutsättningar för företagsutveckling, digitalisering, förädling och export.

Livsmedelsförädlingen är en sektor med stor geografisk spridning, vilket visar att branschen kan bidra till att skapa arbetstillfällen i hela landet. Export av livsmedel kan främjas genom att utveckla förädlingsarbetet i kombination med forskningsarbete som är inriktat på förädling och framtagande av innovativa produkter som möter konsumenters behov både nationellt och internationellt. Den matbaserade turismen är också en viktig sektor som kan ge ökade möjligheter till fler jobb och stärka Sveriges position som matnation. Konsumenters efterfrågan på livsmedel behöver bättre tillvaratas samtidigt som medvetenheten om hållbara hälsosamma vanor behöver stärkas, exempelvis genom myndigheters arbete.

Det är viktigt att innehållet i livsmedelsstrategin dels utvecklas i nära samarbete med näringen som vet vilka behov som bör tillgodoses för att strategin ska nå framgång, dels att dessa erfarenheter också omsätts i strategin. Alliansen vill fortsätta utveckla förutsättningarna för den svenska livsmedelskedjan och landsbygden.

Säkra generellt goda företagsvillkor

Konkurrenskraften för livsmedelsföretag ska stärkas. Det måste finnas goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Därför är det oroande med regeringens politik som innebär högre skatter på jobb och företagande. Regelverk som rör företag i primär- och livsmedelsproduktion är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det gör att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för de svenska företagen. Därför ska nationella, mer långtgående regler alltid vara väl motiverade och prövas noga.

För att skapa mer långsiktighet och förutsägbarhet för livsmedelsproducenter bör regeringen verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel. Hänsyn bör tas till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

Främjandeuppdrag till myndigheter

Myndigheter har en viktig roll i att stötta företag och underlätta för dem. Detta fungerar inte alltid på önskvärt sätt. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler. Det kan handla om att genomföra en konsekvensbeskrivning innan datasystemet byts ut så att man förhindrar att stödets utbetalningar fördröjs. Vi vill att berörda myndigheter får ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

Stärkt konsumentmakt

Ekologiskt producerad mat utgör en växande konsumentmarknad och den svenska ekologiska livsmedelsproduktionen täcker inte behovet för efterfrågan. Men i stället för att sätta upp mål om ekologisk konsumtion och produktion bör fokus vara på att stärka konkurrenskraften i hela kedjan. Det handlar exempelvis om att minska de höga kostnaderna för företagande, insatsvaror som gör att svensk ekologisk produktion inte står sig mot konkurrentländerna. Målsättningen bör i stället vara att sträva mot att allt jordbruk blir mer hållbart och att stärka konsumentens kunskap om livsmedel.

År 2030 vet vi inte hur livsmedelsproduktionen ser ut varken i Sverige eller i världen, än mindre vilken produktionsform som är mest attraktiv eller vilka varor som konsumenter efterfrågar. Det finns en risk i att låsa in sig i kvantitativa mål för en viss produktionsform. Det bör inte vara politiken som avgör vilka livsmedel vi producerar och konsumerar i framtiden. Alliansen vill i stället att konsumenters efterfrågan ska styra vilka livsmedel de vill konsumera och skapa förutsättningar för att möta detta behov.

Konsumenters efterfrågan och köpvilja är i stor grad styrande för de livsmedel vi i dag konsumerar och vilka som säljer bäst. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgänglig för dem som är engagerade och underlätta möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Detta kan exempelvis ske genom tydlig och lättillgänglig information i form av bl.a. miljömärkningar som nyckelhålet och ursprungsmärkningar, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information. Detta möjliggör för konsumenter och andra aktörer att göra ansvarsfulla och hållbara val av produkter och tjänster och att ställa om till mer hållbara livsstilar. Utbudet av livsmedel som produceras och förädlas bör motsvara det som efterfrågas av konsumenter.

I regeringens proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet föreslås en målsättning för livsmedelsupphandling där mer ska upphandlas ekologiskt och att miljöanpassad upphandling med ett livscykelkostnadsperspektiv ska öka. Det är viktigt att kraven på ekologiska varor inte betonas på bekostnad av den totala miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Som ett exempel vore det olyckligt om ekologiskt kött importerades från länder där regnskog skövlas för att möjliggöra naturbetesmarker. Detta skulle innebära en ökad miljöbelastning både lokalt och globalt. Alliansen vill främja de bästa alternativen utifrån både miljö och djurskydd för att också öka efterfrågan på produkter från djur som uppfötts med låg antibiotikaanvändning och där miljöhänsyn kan tas i hela ledet. Sveriges lantbrukare har friska djur, har mycket låg användning av antibiotika och högt smittskydd tillsammans med miljökrav för en strävan mot ett mer hållbart jordbruk. Detta är mervärden som gör svenska livsmedel attraktiva. Alliansen vill att det inom statlig verksamhet ska finnas krav på upphandling av livsmedel med god miljöhänsyn men också med gott djurskydd, motsvarande en nivå som svenskt djurskydd. Även när livsmedelsupphandlingar görs av andra offentliga aktörer, såsom kommuner och landsting, är det önskvärt att motsvarande krav ställs.

Underlätta och främja livsmedelsexporten

Sverige har stor potential att exportera mer livsmedel. Vi har mervärden såsom högt smittskydd och djurskydd, vilket skapar säkra livsmedel som är attraktiva på den internationella marknaden. Den framgångssaga som alliansregeringen påbörjade vill vi fortsätta. Den svenska livsmedelsindustrin kan växa ytterligare. För att underlätta och främja livsmedelsexporten vill vi förenkla för livsmedelsföretag att exportera och marknadsföra sig i andra länder. Vi vill ge Business Sweden ett tydligare främjandeuppdrag för att förenkla för livsmedelssektorn att ta sig in på nya och befintliga marknader. För att lyckas med detta behöver kompetensen inom livsmedel förbättras på myndigheten, och näringen behöver få en tydligare position i marknadsföringen av Sverige. Många livsmedelsföretag upplever svårigheter med att exportera varor, och vi vill att Business Sweden ska tillhandahålla information till livsmedelsföretag om tillvägagångssätt liksom om potential och mervärdet i att förädla produkter för export.

Centerpartiets vision för Matlandet Sverige 2.0

En stark och levande livsmedelsindustri är mycket viktigt för att hela Sverige ska leva. Primärproduktionen är platsbunden och lantbruksföretagen är därför centrala för många landsbygdskommuner när det gäller att skapa arbetstillfällen och skatteintäkter. Även förädlingsindustrin återfinns i hela landet; ca 40 procent av de anställda i livsmedelsindustrin har sin arbetsplats i en kommun med färre än 25 000 invånare. Matturismen är i hög grad kopplad till landsbygden, när turister från både Sverige och utlandet vill se och uppleva svensk matkultur i sin rätta miljö. Centerpartiet anser att hela Sverige ska leva och att människor ska kunna bo och verka i hela landet. Konsumenter som efterfrågar god och hållbar mat över hela vårt land, vilket gör att även handel och distribution spelar en nyckelroll i livsmedelskedjan. Att skapa förutsättningar för en stark livsmedelskedja har således stor betydelse för att skapa jobb och tillväxt i Sverige, både i dag och i framtiden.

För att ta till vara Sveriges fulla potential som ett matland måste fokus vara på att skapa en innovativ, hållbar och lönsam livsmedelskedja. Alla företag i livsmedelskedjan, från lantbruk till besöksnäring, måste ha konkurrenskraftiga villkor. Utan starka och livskraftiga livsmedelsföretag kan visionen om en ökad livsmedelsproduktion aldrig nås. Sveriges möjlighet att profilera sig som ett matland och skapa ökade intäkter i livsmedelskedjan ligger också i att hitta och kommersialisera de affärsmöjligheter som finns, både i Sverige och i världen när det gäller hållbar och innovativ mat.

Centerpartiet ser ett antal brister i den livsmedelsstrategi som regeringen presenterat. Att Konkurrenskraftsutredningen finns med i flera delar är bra, men sett till att utredningen presenterades i mars 2015 skulle en hel del av utredningens förslag redan ha genomförts. Vi beklagar att regeringen inte tagit ett bredare grepp kring hela livsmedelskedjan i sin livsmedelsstrategi och därigenom dragit ut på tiden med att genomföra Konkurrenskraftsutredningen. Centerpartiet anser också att den handlingsplan som regeringen presenterade på 40 punkter inte är tillräckligt ambitiös för att Sverige på allvar ska kunna börja vända trenden och bygga en livsmedelskedja som

är hållbar, innovativ och lönsam. Vi ser således ett stort behov av att tydliggöra vilka konkreta steg och åtgärder som behöver tas för att nå de livsmedelspolitiska målen.

Den svenska livsmedelskedjan kan och bör bidra till att uppnå FN:s globala Agenda 2030-mål. Detta bör även vara en målsättning för alla delar i kedjan. Det är en möjlighet för Sverige som matnation och med livsmedel av hög kvalitet, säkerhet, djurskydd och miljöhänsyn att exportera produkter och kunskap till andra länder. Svenska livsmedel kan bidra till att trygga den inhemska livsmedelsförsörjningen liksom den globala. Med forskning och förädling kan vi utveckla och exportera näringstätta råvaror som går att odla i områden med sämre odlingsmark som kräver mindre resurser, såsom vatten. Forskning och förädling bör vara riktade mot att möta framtidens behov av innovationer från lokal till global nivå liksom att möta konsumenters efterfrågan.

Etappmål och uppföljningsstruktur

För att den nationella livsmedelsstrategin ska ge tydliga resultat och få effekt i myndigheter och branschens verksamheter behövs en tydlig struktur för uppföljning och utvärdering, vilket dessvärre saknas i regeringens proposition.

Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet och allianspartierna kommit överens om fyra långsiktiga mål. Centerpartiet anser dock att dessa långsiktiga mål måste kompletteras med prioriterade etappmål för att tydligare kunna prioritera åtgärder och kunna nå önskade resultat till 2030. Målperioden till 2030 behöver således delas upp i flera strategiperioder, 2017–2020, 2021–2025 samt 2026–2030. Efter avslutad strategiperiod bör en kontrollstation genomföras för att utvärdera hur arbetet mot de långsiktiga målen fortskrider. Vid varje kontrollstation bör regeringen återkomma till riksdagen med en skrivelse för att riksdagen ska kunna följa regeringens arbete med målluppfyllnaden. Med kontrollstationens resultat som grund utarbetas sedan nya etappmål för nästa strategiperiod, och på så sätt säkerställs att regeringen prioriterar de mest akuta och relevanta åtgärderna. För att lyckas med livsmedelsstrategin krävs också en tydlig organisation med ansvarsfördelning där det tydligt framgår att alla myndigheter som på olika sätt hanterar livsmedelskedjan ska arbeta stödjande och säkerställa att målen nås.

1 Strategiskt område – Regler och villkor

1.1 Prioriterat etappmål till 2020: *Regelbördan och kostnadsbördan för företag i livsmedelskedjan minskar*

Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15), som tillsattes av alliansregeringen, satte fingret på ett antal viktiga åtgärder som behöver genomföras för att stärka konkurrenskraften i primärproduktionen. En del av dessa förslag tas upp i regeringens livsmedelsstrategi. Få omsätts dock till handling i regeringens handlingsplan, vilket är mycket oroande sett till att konkreta åtgärder behövs här och nu. Men för att få en stark livsmedelsproduktion i Sverige måste konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan stärkas. Företagen i förädlingsindustrin pekar ut ett antal områden som hämmar svensk förädlingsindustris konkurrenskraft. De lyfter fram höga arbetskraftskostnader, höga skatter och avgifter samt byråkrati och regelkrångel som viktiga delar för politiken att ta tag i. Samma områden lyfter även företag inom besöksnäringen fram. Centerpartiet ser

därför att områdena *sänkta kostnader* och *regelförenklingar* är mest prioriterade att ta tag i för att stärka företagen inom livsmedelsbranschen.

Livsmedelsbranschen i Sverige har fantastiska möjligheter att växa. Det kan handla om allt från nya små innovativa livsmedelsföretag till lantbrukaren som tillverkar sund och säker mat. De gröna näringarna är på många sätt grunden för verksamheter, aktivitet och möjligheten att bo på landsbygden. Landsbygden bidrar med värden och produkter till hela landet såsom sunda och säkra livsmedel och grön och förnybar energi. Centerpartiet tycker därför att det är viktigt att vi underlättar för allt företagande inom livsmedelskedjan genom att sänka kostnader och minska regelkrånglet.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

För att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft och möjlighet att fortsätta att skapa mat, jobb och miljövärden i Sverige måste kostnadsläget för svenska lantbrukare sänkas. Det behövs åtgärder som ger pengar på gårdsnivå här och nu. Centerpartiet vill därför se en ökad återbetalning av dieselskatten med totalt 50 öre mer än regeringens nuvarande återbetalning. Då regeringen indexerat dieselskatten anser vi att regeringen även måste indexera återbetalningen för att lantbrukarna inte ska tappa konkurrenskraft. Det skulle medföra ca 200 miljoner kronor i lägre skattekostnader 2017 för svenska lantbrukare.

Då lönsamheten för många mjölkbönder under de senaste 1,5 åren varit mycket ansträngd och många mjölkföretagare tvingats gå i konkurs anser Centerpartiet att akuta åtgärder behöver vidtas för att stärka lönsamheten för svenska mjölkföretagare. Därför vill Centerpartiet under tre år slopa arbetsgivaravgiften för mjölkbönder, vilket skulle innebära en kostnadssänkning på ca 100 miljoner kronor per år för mjölksektorn.

Centerpartiet ser med oro på de signaler som regeringen skickar när det gäller nya skattepålagor på lantbruket. Under 2015 lyckades regeringens planerade handelsgödselskatt stoppas tack vare en centerpartistisk motion, men trots detta har regeringen återigen flaggat för återinförd handelsgödselskatt men även ökad bekämpningsskatt och skatt på avstånd såsom kilometerskatt. Om regeringen menar allvar med att vilja stärka konkurrenskraften för svenskt lantbruk borde regeringen därför utlova ett stopp för ytterligare punktskatter på svenskt lantbruk under den första strategiperioden till 2020.

Livsmedelsföretagens konkurrenskraft är helt beroende av fungerande transporter, och därför skulle en kilometerskatt skada svenskt näringsliv hårt. Centerpartiet vill därför säkerställa att konkurrenskraften inom livsmedelssektorn inte urholkas genom införandet av en vägslitageskatt eller avståndsbaserade avgifter.

För att kunna producera livsmedel är det viktigt att fastighetsägaren kan bruka sin mark. Om staten gör anspråk på mark är det därför viktigt att se över fastighetsägarens rätt till ersättning. Ett tydligt exempel är vid bildande av vattenskyddsområden, när livsmedelsproduktionen avsevärt försvåras och det inte längre går att odla mat. Även Dricksvattenutredningen belyste problematiken med ersättning vid bildande av vattenskyddsområden. Att skydda dricksvattenförsörjningen är centralt för Centerpartiet, men vi delar Dricksvattenutredningens mening om att ersättningsformerna vid vattenskyddsområden måste utredas vidare.

Förutsättningarna för odling av specialgrödor har försämrats i samband med minskad tillgång på växtskyddsmedel för att skydda grödan mot angrepp och konkurrerande ogräs. Ojämliga spelregler som dessa hämmar konkurrenskraften bland

svenska livsmedelsproducenter, och därför vill vi se att Kemikalieinspektionen använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel som huvudprincip. Skydd för miljö och hälsa ska vara grunden men hänsyn bör tas till behov samt hur andra EU-medlemsstater förhåller sig till växtskyddsmedel för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar inom det svenska jordbruket.

För att stärka tillgången på bra grödsorter med exempelvis egenskaper som högre avkastning, bättre växtnäringsupptag eller torkresistens måste dagens lagstiftning förändras. Lagstiftningen kring växtförädling bygger i dag på förädlingsmetod där vissa sorter som förädlats med genteknik inte är godkända för odling medan andra sorter som har samma egenskaper men som framställts via traditionell växtförädling är godkända för odling. Centerpartiet ser att detta regelverk hämmar lantbrukets utveckling, och vi vill därför att lagstiftningen ändras så att den bygger på egenskaper framför förädlingsmetod.

Ekologisk mat är en växande konsumentmarknad, och för varje importerad ekologisk produkt som skulle kunna ha varit svenskproducerad har svensk livsmedelsproduktion gått miste om en affär. Men medan regeringen väljer vägen att politiskt styra utbud och efterfrågan av ekologiska produkter anser Centerpartiet att detta är något som marknaden själv ska styra. Vi anser att det är mer relevant att undersöka varför svenska ekologiska producenter i dag inte kan hävda sig gentemot ekologiska produkter från utlandet. I grunden menar vi att det handlar om en konkurrenskraftsfråga, och det är här fokus bör läggas. Centerpartiets ambition är att svenskproducerad ekologisk mat ska öka sin andel av den ekologiska marknaden i Sverige. För att kartlägga vad som skulle kunna åtgärdas för att förbättra konkurrenskraften för ekologiska producenter behövs en konkurrenskraftsutredning.

Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart och miljövänligt sätt. Vi ser dock att svenska lantbrukare inte alltid kan ta betalt för det mervärde som exempelvis betande djur ger upphov till i form av öppna landskap och stärkt biologisk mångfald. För att svenska lantbrukares konkurrenskraft ska kunna stärkas bör därför politiken minska regelbördan. Därför menar Centerpartiet att vi behöver en regelförenklingskommission, som bl.a. ser över hur djurskyddskrav och andra regler kan reformeras så att det inte är byråkratin, utan syftet med reglerna, som står i fokus. Ett exempel på en sådan typ av åtgärd är att ändra dagens djurskyddslag så att regelverken går från detaljstyrning till målstyrning med bibehållen djurskyddsnivå. En annan åtgärd kan vara att fortsätta förenkla regelverken om exempelvis beteslagskravet, för att minska den byråkratiska belastningen och på så sätt stärka företagarens möjlighet att styra sitt företag utan att djurskyddet försämras.

Men förutom regelförenklningar krävs även att politiken väljer vilken väg man vill gå när det gäller lagstiftning och regelverk för svenska lantbrukare. Centerpartiet anser att det finns mycket goda möjligheter att i stället för lagstiftning vidareutveckla det svenska lantbruket via branschöverenskommelser, kontrollprogram och certifieringar där företagen kan ta ut ett mervärde för de åtgärder som vidtas. En möjlighet vore att utveckla ett koncept liknande det irländska Origin Green där lantbruk, livsmedelsindustri och politik samverkar för att fylla märkningen Origin Green med ett hållbart innehåll som går utöver det irländska regelverket. I Sverige finns t.ex. Sverigemärkningen som i ett vidareutvecklat koncept skulle kunna utgöra en basplattform för svensk mat liknande Origin Green.

I delar av landet upplevs rovdjur som ett stort hinder för möjligheten att bedriva exempelvis lammuppfödning eller rennäring. En fungerande rovdjursförvaltning är därför viktig, men också bättre möjlighet att skydda sina djur. Det har tyvärr visat sig att stängsling inte alltid är tillräckligt för att skydda sina djur mot rovdjursattacker. Angreppen är plågsamma för både djuren och deras ägare och innebär stora faktiska såväl som emotionella kostnader för de drabbade företagarna. Vi vill därför öka möjligheterna att försvara sina husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur.

En annan del i att satsa på livsmedelsrelaterad produktion är att myndigheter arbetar med att förenkla regelverket kring det kustnära fisket. Sverige med sin stora tillgång på vatten har bra förutsättningar för att både öka och utveckla det hållbara vattenbruket. Ur ett sysselsättningsperspektiv är detta en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling och produktion och även i förädlingssteget. Även det småskaliga svenska skärgårdsfisket och insjöfisket har goda förutsättningar för att växa. Men en del av problematiken handlar om svårigheter att få rätt fiskelicens. I dag är det heller inte möjligt att ta över en fiskelicens vid ett generationsskifte för bl.a. ål. Detta vill Centerpartiet ändra på så att fler kan ta över skärgårdsfiske och annat småskaligt fiske som funnits i flera generationsled.

Ett stort problem för företag inom hela livsmedelskedjan är ägarskifte. Inte minst inom primärproduktionen där det rör sig om mycket höga investeringskostnader. Därför är det viktigt att göra insatser för att möjliggöra förnyring och ägarskifte i livsmedelssektorn. Det finns t.ex. behov av rättvisare skatteregler när familjeföretagare vill sälja företag vidare till sina barn. Reglerna vid generationsskifte genom försäljning av företaget inom familjen är i dag mer komplicerade än vid försäljning till en utomstående part. Centerpartiet vill i ett första steg utreda hur reglerna vid generationsskiften kan bli rättvisare och förenklas.

I samband med ägarskiftesproblematiken lyfts ibland jordförvärvslagen upp som ett hinder då det hindrar juridiska personer från att köpa mark från enskilda markägare. Centerpartiet känner dock en mycket stor oro över att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis unga att hävda sig gentemot bolag vid köp av fastigheter, och därför ser vi inget behov av ändringar i jordförvärvslagen.

I lantbruksföretag, livsmedelsindustri och besöksnäring finns det möjligheter för exempelvis unga att få sitt första jobb och kanske sedan tänka sig ett fortsatt yrkesliv inom livsmedelsrelaterade företag. Det finns stor potential i att anställa unga och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden men många företag drar sig för att anställa på grund av osäkerhet och kostnader. Därför vill Centerpartiet införa ett ingångsavgift för slopade arbetsgivaravgifter under två år upp till 16 000 för alla som får sitt första jobb, och även slopade arbetsgivaravgifter för unga under 18 år.

Livsmedelsbranschen är i hög grad säsongbetonad. Skörd sker under korta men intensiva perioder, turisterna kommer under sommaren och förädlingsindustrierna går på högtryck när råvarorna är i säsong. Många livsmedelsrelaterade företag är därför beroende av tillfälligt anställd personal. Att slå vakt om flexibla arbetsformer som möjligheten att visstidsanställa och säsongsanställa är därför viktigt för att säkerställa att företag kan anställa i den mån som behövs.

För många företag inom livsmedelssektorn är det även viktigt med möjlighet till arbetskraftsinvandring. Regeringen har aviserat att man ämnar göra om reglerna för arbetskraftsinvandring så att det blir svårare för utländska arbetare att få enkla jobb i Sverige. Centerpartiet ser med oro på detta och anser att arbetsgivarna själva bäst avgör vilken kompetens de vill anställa i sina företag. Vi vill därför värna de gröna

näringsarnas kompetensförsörjning genom att bevara den öppna arbetskraftsinvandringen.

Livsmedelsindustrin har en stor potential att öka, men för att kartlägga vilka exakta åtgärder som måste till för att stärka och utveckla branschen vill Centerpartiet se en utredning om hur konkurrenskraften inom livsmedelsindustrin kan stärkas med fokus på avgifter och skatter. Livsmedelsbranschen har efterfrågat en bättre samverkan mellan livsmedelsproducenter, industri, handel och konsumenter för att möta behoven av produkter med efterfrågan. Således behöver en sådan samverkan inom livsmedelskedjan främjas.

Livsmedelsindustrin behöver också lyftas som en viktig bransch som skapar och bidrar till arbetstillfällena runt om i landet. Ett led i vad livsmedelsindustrin genererar är besöksturism. Många livsmedelsföretag bygger sina verksamheter kring sin produktion, t.ex. polkagrisar i Gränna. Visit Sweden har därför efterfrågat. Det finns därför behov av en översyn av konkurrenskraften inom turistnäringen för att bl.a. kunna peka ut vilka åtgärder som krävs för att öka matturism.

Att utveckla sitt företagande så att man står på fler ben kan för en del företag vara ett bra sätt att stärka sin lönsamhet. Det kan handla om allt från att utveckla och diversifiera sitt jordbruk till att också satsa på turism och upplevelseaktiviteter. Politiken måste underlätta för de människor som vill utveckla sitt företagande och de hinder som finns i dag måste minimeras. Bland annat bör strandskyddet ändras, tillståndskraven vid byggnationer ses över och förprövningen vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar och inredning av dessa borde tas bort. Kravet på bygglov för ombyggnation av byggnader på lantbruksfastigheter och strandskyddet hindrar i dag företagare att bredda sina verksamheter. De föreslagna åtgärderna skulle bl.a. kunna underlätta företagsutveckling som gårdsbutik, bed and breakfast och hästturism.

På många orter runt om i landet finns mängder av affärslokaler som gapar tomma men som skulle kunna användas till livsmedelsbutiker. För att underlätta för de företagare som vill öppna en lanthandel och ge människor som bor i landsbygden möjlighet till grundläggande service föreslår Centerpartiet att den som startar verksamhet i en tom lokal ska slippa fastighetsskatten under tio år.

1.2 Prioriterat etappmål till 2020: *Myndigheter kopplade till livsmedelskedjan arbetar för livsmedelsstrategins uppfyllnad*

Många företagare inom livsmedelskedjan upplever i dag att myndighetskontakter ofta snarare är mer hämmande än bidrar till företagets utveckling. Att myndigheter som rör företag i livsmedelskedjan gör sitt för att de livsmedelspolitiska målen ska nås till 2030 är därför mycket viktigt och något som föreslogs i Konkurrenskraftsutredningens betänkande. Regeringen lyfter detta i sin proposition men ambitionsnivån är tyvärr inte högre än att regeringen ämnar utreda hur myndigheter skulle kunna arbeta mer främjande, vilket den tyvärr sedan inte heller går vidare med i handlingsplanen trots att Konkurrenskraftsutredningen slog fast att det skulle genomföras. Centerpartiet anser dock att det är av högsta vikt att alla myndigheter arbetar främjande, och ser därför myndigheternas arbete som ett prioriterat område inför 2020 för att kunna nå de långsiktiga livsmedelspolitiska målen.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Företag i livsmedelskedjan kommer med regelbundenhet i kontakt med olika myndigheter. Hur dessa myndigheter agerar och bemöter företagarna påverkar således i hög grad företagarnas konkurrenskraft. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler. Vi vill att det i regleringsbrevet till berörda myndigheter skrivs in ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte enbart ska utgöra ett kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av myndighetsinstruktioner och regleringsbrev. Ett mer dialogbaserat agerande kommer att minska risken för misstag och fel och därmed både minska negativa effekter och ge effektivare användning av myndigheternas resurser. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

Centerpartiet ser också ett behov av att berörda myndigheter ska arbeta för både miljömål och generationsmål så att Sverige kan behålla ett hållbart lantbruk i framtiden utan att vår miljöpåverkan exporteras till andra länder. I dag räknas lantbruket som en miljöfarlig verksamhet och en mjölkbonde har samma krav som en miljöfarlig industri. Detta reglerar och hämmar till viss del utveckling av matproduktionen i Sverige, bl.a. på grund av de långa tillståndsprocesser som lantbrukaren ska genomgå. Därför vill Centerpartiet ändra utformningen av miljöbalken så att jordbruk inte ses som miljöfarlig verksamhet men också att tillståndsprocesser ska påskyndas.

Ett mål bör vara att så långt det är möjligt minska regelkrångel för livsmedelsföretag, framför allt den småskaliga som inte har samma förutsättningar som större livsmedelsföretag att hantera olika regelverk. Det är ett arbete som måste ske fortlöpande och även omfatta samordningen av myndigheters arbete för att så långt som möjligt minimera dubbelarbete. Detta regelförenklingsarbete har bl.a. som syfte att just förbättra servicen för den som vill starta företag, oavsett bransch. Det förtjänar också att påpekas att kommunerna spelar en viktig roll i detta arbete då det många gånger är på kommunal nivå som tillståndsgivning och handläggning av denna typ av ärenden sker.

Kontakten med myndigheter ska inte vara något som man som privatperson eller företagare räds över. Centerpartiet menar att myndigheter inte bara ska ha en uppgift att kontrollera utan också att stödja. För att fler människor ska vilja starta och driva företag på landsbygden är det viktigt att krånglet och administrationen minskar. Processerna behöver anpassas till företagens verklighet – inte till myndigheternas. På så sätt sparar många företagare både tid och pengar samtidigt som den onödiga irritationen minskar. Ett led i detta är att grundläggande uppgifter om företaget och dess verksamhet bara ska behöva lämnas en gång och till ett ställe. Syftet är att kraftigt reducera den administrativa bördan för företagen och underlätta kontakten med myndigheterna.

I sammanhanget är det viktigt att inte glömma bort att det är den upplevda regelbördan som är viktig, inte den statistik som går att ta fram. Därför kan bemötandet och servicen som myndigheter erbjuder också spela en central roll. Men det handlar också om att man upplever att man blir rättvist behandlad även om det i vissa fall går en emot. Tyvärr känner allt fler företagare att transparensen och i dess förlängning rättssäkerheten minskar. Inte minst gäller detta för djuruppfödare. Det måste finnas sätt att snabbt och enkelt stärka företagarens möjlighet till rättssäker bedömning av tvister med myndigheter. Ett sätt är att låta beslut om djurförbud fattas i tingsrätten på samma sätt som i dag görs vid beslut om näringsförbud.

För att den offentliga kontrollen ska vara rättssäker och likvärdig runt om i landet är det viktigt att regelverket är tydligt och att tjänstemän arbetar på liknande sätt. Detta kan uppfyllas genom att täppa till luckor i regelverket som gör att myndighetsarbete är svårtolkat men också genom att tjänstemännens kompetens ökar, t.ex. kalibreringskurser mellan olika myndigheter runt om i landet. Ett annat sätt att göra kontrollen rättssäker är att inrätta behörighetskrav för tjänstemän som tar beslut kring livsmedelsrelaterade frågor. Sådana krav ska bygga på att tjänstemännen har förskansat sig erfarenhet av lantbrukets djur på olika sätt.

1.3 Prioriterat etappmål till 2020: *EU:s regelverk bidrar till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion*

Villkoren för svenska livsmedelsproducenter påverkas i mycket hög grad av EU. Det är därför mycket beklagligt att regeringen inte resonerar bredare kring de delar av EU:s regelverk som påverkar svenska företag. Det svenska jordbruket konkurrerar i dag på en internationell marknad och inte minst mot andra medlemsstater inom EU. Detta är en konkurrensmässig utmaning för det svenska lantbruket men också en möjlighet då EU:s inre marknad ger möjlighet till export av svenska kvalitativa livsmedel. För att den inre marknaden ska fungera är det viktigt att jordbrukspolitiken inte åternationaliseras, vilket skulle kunna leda till en konkurrens mellan länder som snarare handlar om subventioner än om kvalitativa produkter. För Centerpartiet ska den gemensamma jordbrukspolitiken leda till ett konkurrenskraftigt jordbruk där lantbrukaren får betalt för sina produkter och där beroendet av offentliga medel minskar.

För den kommande CAP-reformen är grön omställning och innovation viktiga ledord. Vi vill se en gemensam jordbrukspolitik där marknadsstörande mekanismer minimeras och där ett aktivt jordbruk, miljö- och djurskyddsåtgärder premieras. Det är också viktigt med fortsatta regelförenklingar så att det blir enklare för lantbrukaren att förstå systemet samt att säkerställa att utbetalningar av stöd sker i tid. Med en ny programperiod för 2021–2027 är det prioriterat att under tiden fram till 2020 jobba fokuserat för att säkerställa att regelverken både på EU-nivå och på Sverigenivå utformas på ett sådant sätt att de stöder utvecklingen av svenskt lantbruk.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Det är viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken används för att säkerställa att Europas jordbruk är så hållbart som möjligt och bidrar till att uppnå de 17 globala hållbarhetsmålen. Detta görs bäst via miljöersättningar och djurvälståndersättningar där lantbruksföretagaren kan välja åtgärder som passar på den egna gården. Oavsett produktionsform har alla gårdar sina hållbarhetsutmaningar att arbeta med. Att i högre grad låta varje gård välja sina åtgärder snarare än att ge generella miljöstödd riktade till vissa produktionsformer tror Centerpartiet skulle ge högre utväxling när det gäller faktisk miljönytta. Kan åtgärderna även i högre grad kopplas till faktiskt miljöresultat skulle miljöersättningarna ge ännu högre utväxling än i dag. Det skulle göra att ekosystemtjänster och miljöåtgärder skulle kunna bli en affärsmöjlighet för lantbruksföretagare i särskilt känsliga områden.

Det är viktigt att regeringen i EU arbetar aktivt för att djurvälståndersstandarder höjs inom unionen med målsättning att de ska vara på samma nivå som i Sverige. Detta måste göras dels ur ett djurvälstånders- och hälsoperspektiv men också för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor inom unionen. Den plattform för djurvälstånders på EU-nivå

som regeringen varit med att ta initiativ till är det viktigt att regeringen aktivt deltar i och nyttjar de möjligheter som finns där att höja djurvälståndet i unionen. Vid Centerpartiets tid vid landsbygdsministerposten utarbetades flera nya djurvälståndssättningar för att ersätta svenska djurproducenter för åtgärder som går utöver svensk lagstiftning och som konsumenterna inte är villiga att betala för. EU-regelverket tillåter dock i dag inte att länder ger ersättning för sådana åtgärder som går utöver EU-lagstiftning som handlar om att uppfylla nationellt lagfästa krav eller nationell praxis. Detta innebär bl.a. att en betesersättning i dag inte är möjlig. I nästa programperiod bör därför regeringen verka för att fler djurersättningar införs samt att se över hur EU-regelverket kan ändras för att det i så stor utsträckning som möjligt ska gå att ersätta åtgärder som är praxis eller lagstiftning men som går utöver EU-regelverken.

Trots goda intentioner med att göra programperioden 2014–2020 enklare och mer långsiktig har den pågående visat sig vara mer komplicerad än någonsin tidigare. Den senaste perioden blev försenad och har inneburit mycket stora problem för enskilda lantbrukare när utbetalningarna dröjer. Det är av yttersta vikt att regeringen i sitt arbete inför kommande programperiod säkerställer att dessa problem inte uppstår igen. Förutom de stora ekonomiska bekymmer som drabbar enskilda företagare urholkas även förtroendet för systemet om utbetalningar inte kan ske enligt plan. Att säkerställa ett lättbegripligt och mindre komplext system blir därför mycket viktigt. Det kan innebära mindre antal åtgärder och regeringen bör då prioritera de som ger högst utväxling vad gäller både miljönytta och bondenytta. Regeringen ska dessutom säkerställa att det finns en beredskap för de fall då förseningar inträffar så att dessa förseningar inte påverkar lantbrukaren negativt.

För att stärka konkurrenskraften för svenska producenter måste Sverige arbeta för att höja djurskyddet i övriga EU. Sverige har tillsammans med ett antal EU-länder tagit initiativ till en djurskyddsplattform. Det är viktigt att en sådan inte bara blir ett tomt skal utan fylls med innehåll. Sverige måste också arbeta för en likvärdig tillämpning av lagstiftningen i EU. Svanskupering av grisar trots förbud samt rester av förbjudna växtskyddsmedel i frukt och grönt är några exempel på hur konkurrensen snedvrids när alla länder inte tillämpar lagstiftningen på samma sätt och inte följer upp lagstiftningen ordentligt.

För att uppnå målsättningen att EU:s gemensamma regelverk ska bidra till en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion bör regeringen vid implementering av EU-regelverket inte föreslå lagstiftning som går utöver EU-regelverket. Dessutom ska svenska myndigheter vid sin implementering av EU-regelverken se till att inte övertolka den gemensamma lagstiftningen. Livsmedelsverkets tolkning av regelverket kring försäljning av opastöriserad mjölk är ett sentida exempel som höll på att slå undan benen för små mathantverkare. Vid svensk implementering bör alltså en konkurrenskraftig och hållbar svensk livsmedelsproduktion vara ledstjärnan.

1.4 Prioriterat etappmål till 2020: *Användningen av fossila insatsvaror i livsmedelskedjan minskar, resurseffektiviteten ökar och det cirkulära systemet sluts*

Svensk livsmedelsproduktion ligger i framkant vad gäller miljöhänsyn och klimatarbete. Många företag, såväl små som stora, tycker dessutom det är viktigt att arbeta med hållbarhet och ser också att det finns affärsmöjligheter kopplade till hållbarhetsarbete.

Livsmedelskedjan är också central när det gäller möjligheterna att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Dagens samhälle bygger i alltför hög grad på ett linjärt system där resurser tas i anspråk, används och sedan kastas. I längden kommer detta att bli kostsamt för både miljö och företag, och att arbeta mer cirkulärt när det gäller resursanvändning blir därför allt viktigare framöver. Att i ökad utsträckning ta till vara restprodukter från livsmedelssektorn, även matsvinn, t.ex. genom ökad biogasproduktion, ger dubbel miljönytta då det både minskar avfall och ersätter fossila bränslen i transportsektorn. Arbetet för minskad användning av fossila insatsvaror handlar om hela livsmedelskedjan, allt från fossila drivmedel i primärproduktion till varutransporter såväl som råvaruval vid tillverkning av förpackningar. För att ytterligare stärka hållbarhetsarbetet och samtidigt stärka konkurrenskraften är det viktigt att livsmedelskedjans beroende av fossila råvaror minskar, att kretsloppet sluts i livsmedelskedjan och att detta blir ett prioriterat område för Sverige att arbeta med under de kommande åren.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

För grön omställning inom lantbruk, livsmedelsindustri och handel vill Centerpartiet utforma regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. Då omställningen av arbetsmaskiner går långsamt finns det ett stort behov av drivmedel som fungerar i dagens motorer. För Centerpartiet blir det därför viktigt att skapa en produktion och efterfrågan av förnybara drivmedel i Sverige. Ett av våra viktigaste förslag är därför att skapa en reduktionsplikt för drivmedel, för att öka efterfrågan på förnybara drivmedel. Det handlar om att drivmedelsbolag per automatik ska blanda in en högre andel förnybart i det ordinarie bränslet.

Det landbaserade vattenbruket kan spela en viktig roll i en cirkulär och resurseffektiv livsmedelskedja. Landbaserade anläggningar har bättre möjlighet att kontrollera sina utsläpp än öppna anläggningar i vatten. Då måste det svenska vattenbruket ges möjlighet att växa och bli mer konkurrenskraftigt. Ett steg i detta arbete kan vara att införa en miljöcertifiering även för landbaserade anläggningar. Vattenbruk spelar även roll för att sluta kretsloppet mellan stad och land, genom exempelvis främjandet av marina affärsmodeller såsom marin biogas eller musselodlingar till foder.

För att sluta det cirkulära systemet inom livsmedelsproduktionen är det viktigt att säkerställa att det sker en cirkulation av växtnäring mellan land och stad. Det är inte hållbart att växtnäringsämnen förs via livsmedel in till städer och tätorter utan att växtnäringsämnena sedan återförs till åkrarna. För att sluta kretsloppet mellan stad och land är det bl.a. viktigt med uppströmsarbete som säkerställer att mängden farliga ämnen i våra avloppssystem minskar.

Inhemsk odling av proteingrödor är också en central del i det slutna cirkulära systemet. Fler lantbrukare blir självförsörjande på proteiner till sina djur, vilket gör att den globala miljöbelastningen minskar. Proteingrödor har en positiv effekt på nästkommande grödor, vilket är gynnsamt för all spannmålsproduktion oavsett om det finns en animalieproduktion eller inte. Proteingrödor har även en god effekt på markens struktur, vilket gör att det är långsiktigt hållbart ur ett miljöperspektiv. Därför vill Centerpartiet underlätta för inhemsk odling av proteingrödor och på så sätt förbättra de långsiktiga förutsättningarna för svensk livsmedelsproduktion. För att möta den

framtida efterfrågan på livsmedel när den globala populationen ökar behövs alternativa tank och livsmedelsinnovationer. I flera länder använder man sig redan av insekter som proteinkälla. EU-kommissionen fattade beslut i november 2015 om att godkänna insekter som livsmedel och detta väntas träda i kraft i slutet av 2017. När det gäller insekter som foder klassas de som animalier och det är förbjudet att använda animalieprotein till djurfoder för lantbruksdjur. Insekter skulle dock kunna vara en bra proteinkälla till t.ex. kycklingfoder, inte minst i och med att det utgör en naturlig föda för kycklingar, grisar och fiskar. Insekter till djurfoder skulle inte heller konkurrera med åkerarealen för produktion av livsmedel då de livnär sig på gödsel och avfall. En ersättning av sojafoder till foder baserat på insekter skulle sannolikt medföra ytterligare miljövinster i och med att det kan minska skövlingen av regnskog vid lägre efterfrågan på sojafoder. Det finns däremot anledning till försiktighet och en utvärdering av riskerna med import av invasiva arter, som inte finns naturligt i den svenska floran, behöver genomföras. Likaså behöver risker med oönskade bakterier och virus undersökas. Inom EU pågår redan en utvärdering av dessa risker. Centerpartiet vill att regelverken skyndsamt ses över för att underlätta användning av insekter som protein till foder.

Ungefär en tredjedel av den mat som produceras går direkt i soporna. I en värld där befolkningens mängden ständigt ökar och där vi kan få svårt att mätta världens munnar 2050 behövs åtgärder för att minimera att produktionsarealer går åt till att producera matavfall. Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket har tillsammans haft ett treårigt uppdrag, som tillsattes av alliansregeringen, för att minska matsvinnet. I såväl restauranger och butiker som hushåll har matsvinnet minskat men fortfarande slänger svenskar 50 kilo ätbar mat per person och år enligt en rapport från 2014. Klimatpåverkan från hushållens totala mängd matsvinn uppgår till 444 000 ton/år, vilket motsvarar växthusgasutsläppen från genomsnittlig körning av 360 000 bilar under ett år.

Sedan tidigare finns ett mål om att öka insamlingsgraden av biologiskt nedbrytbart avfall, men att gå ett steg längre är att införa ett mål om minskning av matavfall och svinn för att förebygga att avfallet uppstår. Ett sådant mål finns inte i dag, vilket gör det svårt att visa en tydlig viljeriktning som driver på insatser hos aktörer. I samband med att ett nationellt mål införs bör även ett etappmål införas för att tydliggöra målet och möjliggöra uppföljning, liksom man gör med miljö kvalitetsmålen.

En ytterligare miljönytta med insamling av matavfall är produktion av biogas. Biogas kan också produceras från stallgödsel och andra restprodukter och kan utgöra en viktig landsbygdsverksamhet och bidra till lönsamhet för lantbruksföretag. Som en del i att skapa ett hållbart samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser och med 100 procent förnybar energi kan biogasen fylla en viktig funktion. För att ta till vara biogasens fulla potential och för att underlätta samordning mellan de olika politikområden som biogasen berör vill vi att det tas fram en nationell biogasstrategi.

En annan bidragande faktor till matsvinnet anser Centerpartiet är den missvisande bäst-före-märkningen på produkter. En bäst-före-märkning kan uppfattas som att livsmedlet blir oätligt efter det passerade datumet trots att så oftast inte är fallet. Medvetenheten behöver öka hos konsumenterna om livsmedels hållbarhet och samtidigt kan en förändring av märkningen till ”minst hållbar till” öka förståelsen för att livsmedlet håller sig ytterligare en tid efter att datumet passerats. På vissa livsmedelsgrupper kan det vara befogat att överväga att ta bort märkningen, såsom matprodukter med lång hållbarhet som pasta och kaffe.

Konsumenter ser inte sin delaktighet i matavfall och resonerar att det är andra som slänger mat men inte jag själv. Därför måste man öka förståelsen för sitt eget agerande. Ett sätt att uppmärksamma konsumenter är att visa hur mycket pengar de kan spara genom att minska matsvinn. Livsmedelsverket eller någon annan myndighet bör få ett tydligt uppdrag att tillhandahålla information och höja kunskapen hos konsumenter för att nå en mer hållbar konsumtion. Det finns en problematik med att maten är så billig i dag och att konsumenter har ekonomisk möjlighet att köpa nytt i stället för att planera sina inköp.

För att nå ut med informationen till konsumenter är det möjligt att nyttja en långsiktig kampanj, t.ex. genom att fortsätta med Sammanätverket (Samverkansgrupp för minskat matavfall). Nätverket har visats vara värdefullt att träffa och utbyta erfarenheter med andra i livsmedelskedjan och har bidragit till ökad kunskap och förståelse inom området. Samma är en åtgärd som främjar ett fortsatt nationellt matsvinnarbete även efter avslutat regeringsuppdrag genom att upprätthålla relationer samt att myndigheterna framöver agerar enhetligt och drar nytta av varandras kunskaper och resurser på området.

Butiker behöver i dag registrera sig som foderleverantörer för att få lämna överbliven mat till foder. Detta upplevs som ett hinder och bidrar till att det onödiga matavfallet ökar. Därför bör lösningar tas fram till hur det är möjligt att förenkla för butiker att kunna lämna överbliven mat som kan användas till djurfoder. En viktig aspekt att ta hänsyn till vid ett sådant förenklande är dock att foder av matavfall från olika livsmedel inte blandas eller innehåller ämnen som t.ex. hormoner som kan vara skadliga för djuren. Här kan ett system behövas för att bl.a. separera maten så att det inte blandas.

2. Strategiskt område – Konsument och marknad

2.1 Prioriterat etappmål till 2020: *Påverkan på miljö och klimat från svensk konsumtion av livsmedel minskar*

Ungefär en fjärdedel av de svenska hushållens klimatpåverkan kommer ifrån maten, och hur vi konsumerar har stor påverkan även på miljö och natur. Svensk mat är smart för både klimat och miljö och har en minimal användning av antibiotika. Till exempel är klimatpåverkan från svenska mejeriprodukter 40 procent mer klimatsmart än det globala genomsnittet. Klimatpåverkan från konsumtion av nötkött har fördubblats under de senaste tio åren, men ökningen står importerat nötkött för. Ser man till ett livscykelperspektiv där både kostnader och nyttor vägs in kan man konstatera att svenskt beteskött står för stora värden i form av exempelvis öppna landskap och biologisk mångfald. Genom att äta mindre men bättre kött skulle påverkan på vår omvärld minska, och att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är således viktigt för att Sverige ska ta ett ansvar globalt. Det blir allt viktigare att anta ett livscykelperspektiv på den mat som äts för att fånga upp både nyttor och kostnader. Klimat och hälsa går ofta hand i hand, något som kan förklaras med hur 1 kilo chips leder till 20 gånger mer utsläpp än 1 kilo potatis eller att en påse skumgodis har lika stor klimatpåverkan som en portion fläskkött. Det är därför viktigt att arbeta mer fokuserat med ett folkhälsoperspektiv som är bra för både miljö och människa. Att försöka minska påverkan på miljö och klimat från svensk konsumtion av

livsmedel och säkerställa att svenska konsumenter äter mat som är både bra för dem och bra för miljön blir därför ett prioriterat område till 2020.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Sverige tillhör en liten skara länder i världen som har högst djurskydd. Vi ligger långt över hur det ser ut i övriga länder i EU. Vi ställer höga krav på våra lantbrukare, vilket också ger resultat. Vi har också Europas friskaste djur och använder i särklass minst antibiotika till djur i EU. Men när lagstiftare ställer krav på producenterna att hålla en hög nivå sett till kvalitet, djurvälstånd och dylikt måste det även avspeglas i upphandlingsledet. Detta är inte enbart en fråga om att värna det svenska lantbruket utan att se till mervärdena bakom, arbetstillfällena som skapas, spårbarheten i livsmedelskedjan, vetenskapen om låg risk för utveckling av antibiotikaresistens eller fynd av andra ämnen i livsmedel. Det är inte bara en fråga om djurskydd utan även en fråga om folkhälsa och möjligheten att fortfarande bota sjukdomar med antibiotika i framtiden. För att ytterligare stärka de svenska producenternas möjligheter att leverera mat till det offentliga vill vi att kraven vid offentlig upphandling ska främja miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.

Det offentliga spelar en viktig roll när det gäller att gå före och upphandla mat med minst svenskt regelverk. Upphandling är också ett viktigt verktyg när det gäller att driva fram ny innovativ, hållbar mat genom innovationsupphandlingar som kan driva fram nya förpackningar eller distributionslösningar. Nya smarta lösningar växer fram när företagare och innovatörer ges frihet att tänka och arbeta fritt, utan detaljreglerade kravspecifikationer från politiken. Centerpartiet vill ge kommuner och landsting stöd att ta fram handlingsplaner för ökade innovationsupphandlingar.

Offentlig upphandling är ett verktyg som kan användas för att säkerställa att maten inom offentlig verksamhet upprätthåller hög kvalitet och hög livsmedelssäkerhet som producerats med minst svenska regelverk. Offentlig upphandling kan också användas för att främja en livsmedelsproduktion präglad av hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn. Därför vill vi se tydligare krav på hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn i offentlig upphandling.

Vid offentlig upphandling bör varor från lokala leverantörer och producenter i högre utsträckning främjas. Att använda lokala råvaror är gynnsamt för arbetstillfällena i bygden och skapar möjligheter för besök till den lokala gården för att öka förståelsen och kunskapen om livsmedelsproduktionen. Främjandet kan ske exempelvis genom att ansvarig myndighet tillhandahåller information om upphandlingsförfarandet eller vilka krav som förenklar för producenter att vinna upphandlingsprocesser.

En av världens största utmaningar vid sidan om klimatutmaningen är den växande antibiotikaresistensen. En ansvarsfull konsumtion. Det finns offentliga konsumenter som efterfrågar stöd i hur man kan upphandla med så liten antibiotikaanvändning som möjligt och hur man kan undvika den s.k. kritiska antibiotika som WHO listar som är förstahandsval för att bota livshotande infektioner. Det är viktigt att Upphandlingsmyndigheten stöder kommuner, regioner, landsting och statliga myndigheter i att upphandla ansvarsfullt.

Ursprungsmärkning av kött, mejeriprodukter, frukt och grönt är en metod för att möjliggöra för konsumenter att göra medvetna val. Sex av tio konsumenter tycker att ursprung är bland de viktigaste faktorerna när det gäller att välja mat. Det är också ett sätt att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. På Sverigenivå bör principen

vara frivilliga märkningar, och vi ser mycket positivt på de initiativ som tagits av branschen och dagligvaruhandeln med ursprungsmärkning av kött, mjölk och andra varugrupper.

Offentlig sektor bör ta ett större ansvar i att verka för att kunskapsnivån höjs bland dem som tillagar och äter offentliga måltider, såsom i skola och äldreomsorg. Kunskapen bör vara förenad med kännedom om livsmedelsproduktionen, hälsa och hållbarhet i samband med måltider, exempelvis genom tydligare märkningar för konsumenter.

När det gäller personal som tillagar och serverar mat i offentlig sektor, liksom de som köper in maten, kan ökad kunskap behövas för att främja säkra och sunda måltider. Detta är inte minst viktigt när det gäller inköp och tillagning av näringsrika måltider till personer med allergi, överkänslighet mot födoämnen eller specialkost. Vi vill därför att ett kunskapslyft främjas i livsmedelsstrategin.

I tidig ålder sätts preferenserna för den mat vi väljer att äta men kunskapen bland våra skolbarn om vad som är bra för kroppen och hälsan och hur vår konsumtion påverkar miljö och klimat är fortfarande låg. Med ökande fetma och folkhälsosjukdomar som följd är det samhällsekonomiskt viktigt att öka kunskapen bland konsumenter redan tidigt. Skolan har en viktig möjlighet att undervisa om livsmedel, nutrition och hälsa och vi anser att detta bör vara självklara delar av läroplanen, för att möjliggöra att en ny generation med god kunskap kan ta medvetna hälsosamma och miljömedvetna val. Läran om maten kan inkluderas inte enbart i hemkunskapen utan användas som ett pedagogiskt verktyg även i ämnen som naturvetenskap, matematik och samhällskunskap.

Eftersom det inte finns något verk eller någon myndighet som har ansvar för fritidsodlingen, är det den organiserade fritidsodlingen som i dag tillvaratar inte bara sina medlemmars, utan alla fritidsodlars intressen. Fritidsodling är den näst vanligaste fritidssysselsättningen i Sverige. Drygt 3 miljoner invånare ägnar sig åt trädgårdsarbete mer än 20 gånger per år, och ca 1,5 miljoner invånare över 60 gånger per år. Den organiserade fritidsodlingen omfattar organisationer som Riksförbundet Svensk Trädgård med över 30 000 medlemmar och Koloniträdgårdsförbundet med ca 25 000 medlemmar. Den organiserade fritidsodlingen arbetar aktivt för en hållbar och ekologisk odling genom att sprida objektiv kunskap om odling via rådgivning, faktablad, tidningar och utbildande aktiviteter. För alla fritidsodlars räkning förmedlar de forskningsresultat, förvandlar information från myndigheter till mer lättillgänglig information, deltar i inventeringar och bevarandet av kulturväxter samt besvarar remisser inom odlingsområdet. Med andra ord spelar fritidsodlingen en viktig roll för kunskapsspridning och dess roll inom livsmedelskedjan behöver lyftas.

Jakt är en del i den hållbara livsmedelskedjan. Viltkött är en klimatsmart produkt som med rätt marknadsåtgärder kan till mer viltkött i offentliga kök såväl som i butiker och restauranger. Därför vill vi att viltkött lyfts som en resurs i stället för att prata om köttet som en belastning. För att göra det möjligt vill vi se förenklade regler som underlättar möjligheterna att få ut viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger men också förenkla regler kring distribution och försäljning av vildsvinskött.

Alla hälsopåståenden, s.k. ”claims”, på livsmedelsförpackningar är reglerade via EU-lagstiftning och tolkas sedan av ansvarig myndighet. Mycket mervärden från svenska livsmedel och livsmedelsindustri skulle kunna kommuniceras via dessa hälsopåståenden men lagstiftningen i dag anses vara alltför rigid, vilket kräver politiskt engagemang för att förändra. Exempelvis finns det hälsofördelar med att konsumera fil och yoghurt då dessa produkter innehåller nyttiga bakterier som är bra för magen, men

detta får inte längre kommuniceras. Ett annat exempel är när ett företag lyckas med en minskning av salt- eller sockerhalten i sin produkt och ändå inte har möjlighet att kommunicera detta om inte sänkningen är på 30 procent i ett svep. Vi anser att regelverket för hälsopåståenden kan förbättras, utan att riskera att det urvattnas, för att öka trovärdigheten för högkvalitativa livsmedel med hög säkerhet.

Centerpartiet anser att Sverige behöver en nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hållbar och hälsosam kost. Det är politikens ansvar att förse konsumenter med information och verktyg att själva ta aktiva beslut, men för att det ska vara möjligt behöver arbete på nationell nivå ske som underlättar detta i konsumentled. I takt med ökande folkhälsosjukdomar och därmed också samhällskostnader behöver politiken ansvara för att möjliggöra ett förebyggande arbete, genom en handlingsplan för folkhälsa.

2.2 Prioriterat etappmål till 2020: *Livsmedelskedjans sårbarhet vid kris minskar*

I dag är svensk livsmedelsförsörjning mycket sårbar för förändringar i omvärlden. Skulle Sverige isoleras skulle hälften av vår mat, dvs. den del vi importerar, vara slut efter tio till tolv dagar. Efter tre dagar skulle många enskilda hushåll ha tömt sina matlager, och i butikerna skulle hyllorna gapa tomma redan efter ett dygn medan centralagren klarar sig i mellan tre och åtta dagar. Men även vid mindre förändringar såsom kraftiga snöfall påverkas varuleveransernas möjlighet att distribuera mat. Det är därför viktigt att stärka livsmedelsberedskapen och minska sårbarheten genom hela livsmedelskedjan. Det handlar inte om att bygga upp centrala livsmedelslager, utan om att se livsmedelsförsörjning ur ett systemperspektiv, bygga bort risker och få såväl privata som offentliga konsumenter att tänka över sin livsmedelsberedskap.

Det är viktigt att det finns en grundläggande service som kan tillgodose konsumenter i hela landet med mat. Centerpartiet tillsatte i alliansregeringen en utredning om lanthandlare i glesbygd, vilket den rödgröna regeringen gick vidare med. Att säkerställa att det finns lanthandlare i glesbygd och att varudistributionen i hela landet fungerar på ett tillfredsställande sätt är därför centralt för att säkerställa tillgången på mat vid händelse av kris. På samma sätt ser Centerpartiet att det finns ett samhälleligt värde i att kunna bedriva lantbruk i hela landet. Riktade insatser mot områden i Sverige där klimat och avstånd gör det svårare att bedriva produktion måste därför behållas.

Med tanke på rådande säkerhetsläge i världen, men även sett till att ett förändrat klimat kan ändra förutsättningarna för produktion, förädling och distribution av livsmedel, ser Centerpartiet att det är prioriterat att under de kommande åren arbeta med att kartlägga och minska sårbarheten i den svenska livsmedelskedjan.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Ett första steg är att utreda hur sårbar livsmedelskedjan är och hur bristerna kan minimeras. Med Centerpartiets förslag om att öka självförsörjningen inom förnybar energi och fossilfria maskiner inom lantbruket ökar t.ex. primärproduktionens motståndskraft eftersom den blir oberoende av import av olja och fossila drivmedel.

Livsmedelsverket har i dag ansvar för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen. Dock saknar myndigheten ansvar för beslut och genomförande. Något helhetsansvar för hela livsmedelsförsörjningen har dock ingen myndighet i dag. Därför måste

ansvarsfördelningen tydliggöras. Det är också angeläget att frågan om livsmedelsförsörjning blir en viktig parameter i civilförsvarsplaneringen.

Ett sätt att säkra logistiken och mattillförsel är att lyfta fritidsodlingens och stadsodlingens betydelse. I storstäder fyller bl.a. koloniträdgårdar med sin närhet en viktig roll för mattillförsel om transportvägar skulle kapas och de geografiska avstånden till större livsmedelsproducenter är långa. Fritidsodlingen är viktig för Sveriges försörjningsberedskap med en potential att producera upp till 700 000 ton ätliga grödor. Historiskt har koloniområden och villaträdgårdar i tätorter haft en mycket viktig roll för livsmedelsförsörjningen under kriser. I beredskapssyfte är fritidsodlarnas odlingskunskap och vård av odlingsbar jord i staden av fortsatt stor betydelse.

2.3 Prioriterat etappmål till 2020: *Svensk matexport och matturism ökar*

Svensk livsmedelsindustri är i dag Sveriges nästa största exportindustri sett till produktionsvärde med ett exportvärde på 70 miljarder kronor 2014. Jämfört med snittet av alla industrier är exportandelen inom livsmedelsindustrin lägre, 23 procent av omsättningen jämfört med 6 procent av omsättningen 2014, vilket innebär att Sverige fortfarande är den största marknaden för svenska livsmedelsproducenter. Produkter från Sverige har dock kvaliteter som är önskvärda i flera andra delar av världen. Vi har mycket låg användning av antibiotika, god djurhälsostatus och mycket låg förekomst av salmonella. Det borde således finnas en stor potential för svenska livsmedel att hitta en marknad utanför Sveriges gränser.

Turismen och exportvärdet kopplat till turism, dvs. det värde som turister konsumerar för när de besöker Sverige, ökar. Mellan 2008 och 2014 ökade livsmedelskonsumtionen från utländska besökare till totalt 32 miljarder kronor. Räkna man in annan konsumtion såsom hotellnätter och aktiviteter stod utländska besökare för en total konsumtion på 96 miljarder kronor 2014, vilket är tre gånger så mycket som exporten av bilar. Det finns således mycket stora möjligheter för Sverige genom att profilera sig som ett besöksmål för matturism. Målgruppen matintresserade resenärer ökar och en satsning på mat-, dryckes- och måltidsupplevelser kan skapa nya affärer, tillväxt och arbetstillfällen i hela landet. Att säkerställa att Sverige verkligen tar till vara den potential som svenska livsmedel innehar när det gäller export och matturism bör därför vara ett prioriterat område fram till 2020.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

I Sverige har vi högkvalitativa livsmedel med hög säkerhet, miljökrav och gott djurskydd. Det är mervärden som intresserar svenska konsumenter men kan i högre utsträckning även intressera konsumenter på andra marknader. En bättre marknadsföring behövs av vår låga antibiotikaanvändning i djurproduktionen i förhållande till övriga EU-länder i och med att det kan vara en stark konkurrensfördel som bidrar till ökad livsmedelssäkerhet. Med mer export har vi en möjlighet att stärka lönsamheten inom det svenska lantbruket, och det bedöms vara en viktig väg framåt för att skapa nya marknadsmöjligheter, vilket också inkluderar att få intäkter för alla produktdelar. Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) har fastslagit att ökad export är nödvändigt för att öka lönsamheten inom svensk förädlingsindustri men då behöver vi också öka tillträdet till nya marknader både inom och utanför Europa. I dag är Sverige mer känt för kockexport än matexport. Vi anser därför att marknadsföringen av svenska livsmedel och mervärden behöver prioriteras vid export och utlandsbesök.

Livsmedel faller under både Jordbruksverket och Livsmedelsverket, vilket gör det svenska myndighetsansvaret något splittrat i förhållande till andra framgångsrika länder. I dag budgeteras medel för att främja export i Jordbruksverkets regleringsbrev till Business Sweden, men detta behöver tydliggöras genom ett exportfrämjande myndighetsansvar.

För att kunna exportera livsmedel och jordbruksprodukter till länder utanför EU är grundförutsättningen för ett handelsavtal att lands- och anläggningsgodkännanden finns. För animaliebaserade produkter krävs ofta tredje landsgodkännanden, vilket innebär att det exporterande landets produkt godkänns av det importerande landet. Förhandlingar om godkännande kan ta lång tid, ibland år. Både Livsmedelsverket och Jordbruksverket har i uppdrag att arbeta för fler landsgodkännanden och anslagen för detta har ökat kraftigt sedan 2009 när Centerpartiet satt i regeringen. Det har resulterat i flera nya exportmarknader. Men Livsmedelsverket menar att ökade resurser är nödvändiga för att minska handläggningstiderna, för att upprätthålla dagens exportmarknader och för att kunna arbeta mer proaktivt med exportsatsningar. Livsmedelsverket och Jordbruksverket framhåller vikten av erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande för att underlätta exporten.

Livsmedelsattachéer har visat sig vara effektiva för att stärka marknadsföringen och bedöms vara viktiga för att öka tillträdet till nya exportmarknader. Livsmedelsattachéer vid prioriterade ambassader kan påskynda landsgodkännanden och export genom att de har god kännedom såväl om den svenska marknaden och det svenska samhället som om det aktuella landet, dess kultur, marknad och myndighetsstruktur. Sedan hösten 2014 finns det ett lantbruksråd vid ambassaden i Peking som bedöms vara en strategiskt viktig exportmarknad. Enligt Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) bedöms utplacering av livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader kräva resurser motsvarande en årsarbetskraft per marknad och bör kunna rymmas genom omprioritering inom Regeringskansliets befintliga ram.

Business Sweden (före detta Exportrådet) är den nationella aktören för svensk export. Ett problem som försämrar effektiviteten är att medel anslås till Business Sweden enbart på årsbasis, vilket hindrar långsiktig planering. Om medel skulle anslås för flera år i taget skulle det kunna innebära att Business Sweden i högre utsträckning kan planera insatser och styra strategiskt för att exportera livsmedel. Det skulle också underlätta företags planer för internationalisering.

För att ytterligare främja arbetet med livsmedelsexport på Business Sweden behöver kompetensen inom livsmedelsnäringen öka på myndigheten. Arbetet behöver gå åt två håll: höjning av den interna kompetensen och förståelse för näringens behov och vägar ut på den internationella marknaden, men Business Sweden bör även tillhandahålla information och utbilda i tillvägagångssätt för industrin och företag för att möjliggöra export till befintliga marknader. I dag upplevs detta som ett problem och många företag vet inte hur förfarandet går till trots att det finns högkvalitativa produkter med stor efterfrågan på en internationell arena. Vi har stor potential att öka förädlingsvärdet och Business Sweden bör arbeta med att skapa en efterfrågan på svenska livsmedel och mervärden liksom att arbeta för att möta den framtida globala efterfrågan och utbudet.

Svenska kockar är internationellt mycket kända, mer än den svenska maten. Vi skulle vilja att marknadsföringen av Sverige förbättras och där alla mervärden förknippade med mat kan lyftas, såsom kända kockar, välrenommerade restauranger och produktionsanläggningar som blir besöksmål. Med satsningar på svenska livsmedel kan

fler jobb skapas, turism och upplevelser kan utvecklas och vi kan se fler olika former av verksamheter på landsbygden.

På grund av förbud mot gårdsförsäljning har svenska vin-, öl- och fruktvinsproducenter halkat efter i utvecklingen om man jämför med gårdar som säljer exempelvis ost, saft eller sylt. Detta trots att det är produkter som i likhet med vin tillverkats på den egna gården av egna råvaror – en verksamhet som har gynnat landsbygdsekonomin och gårdarna har kunnat nyanställa och utvecklas vidare.

Vingårdar och små bryggerier kan också bli fantastiska besöksmål. Många besökare kommer till Sverige för att uppleva de smaker som finns i landets mat och dryck. Företrädare för olika tillverkare av alkoholdrycker har samstämmt uppgett att konsumenter i samband med studiebesök och liknande arrangemang med anknytning till de tillverkade produkterna genomgående efterfrågar möjligheten att köpa med sig någon flaska vid besökstillfället.

Gårdsförsäljning av alkohol skulle därför kunna vara ett sätt såväl att skapa arbetstillfällen på landsbygden som att stödja besöksnäringen. Centerpartiet vill därför att det ska bli tillåtet med gårdsförsäljning hos de små lokala bryggerierna. För att gårdsförsäljning ska kunna införas får det dock inte äventyra de alkoholpolitiska målen, som t.ex. folkhälsa.

Utöver gårdsförsäljning finns möjligheter att koppla samman produktionsenhet med besöksdestination för att skapa nya turistattraktioner. Jämföras kan göras med vingårdar i Frankrike, chokladfabriker eller ostfabriken Gruyère i Schweiz eller Guinness Storehouse i Dublin, Irland. Guinness lockade 1,5 miljoner besökare under 2015 och utsågs i samma veva till Europas ledande turistattraktion. I Sverige där produktionen i huvudsak sker på landsbygden kan man utveckla dessa produktionsenheter till att också skapa attraktiva besöksmål, vilket skulle kunna främja hela orten i form av ökade övernattningar och ökade arbetstillfällen.

3. Strategiskt område – Forskning och innovation

3.1 Prioriterat etappmål till 2020: *Svenska företag leder utvecklingen av innovativ mat*

Redan i dag finns det flera svenska företag som tillverkar ny innovativ mat kopplat till trender som hälsa eller icke-animaliskt protein. Därför tror vi att svenska företag med rätt stöttning kan ta en framskjuten position när det gäller att förse världen med ny, hållbar och innovativ mat. Men det kräver att Sverige arbetar mer fokuserat med forskning och innovation kopplat till livsmedel och också satsar på kommersialisering av innovationer för att verkligen få ut nya produkter på marknaden. Tyvärr konstaterar vi att livsmedelskedjan i stort sett lyser med sin frånvaro i den forskningsproposition 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft som regeringen presenterade hösten 2016. Ska Sverige inte tappa fart utan kunna vara med och slåss om världens alltmer medvetna konsumenter måste denna fråga dock prioriteras till 2020.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Vi kan tyvärr konstatera att jordbruks- och livsmedelsforskningen i Sverige har tappat sedan ett antal företag flyttat sina avdelningar för forskning och utveckling utomlands. Totalt motsvarar företagens utgifter för forskning och utveckling inom

livsmedelsområdet endast 0,24 procent av branschens omsättning, vilket är mycket lågt jämfört med andra branscher. Därför är det av stor vikt att stat och näringsliv samverkar för att stärka forskning inom livsmedelskedjans olika delar. Under alliansregeringen gjordes en fyraårig gemensam satsning av staten och livsmedelsbranschen i ett tvärvetenskapligt forskningsprogram för livsmedel, Tvärlivs. Sedan 2014 är dock denna satsning nedlagd av den rödgröna regeringen, men Centerpartiet anser att det behövs fler och mer långsiktiga satsningar som bygger på samfinansiering mellan staten och privata aktörer liknande Tvärlivs. Centerpartiet ser också att det är viktigt med tydligt behovsdriven forskning, där hela livsmedelskedjans olika aktörer tydligare tar på sig en beställarroll och det är även viktigt att främja samverkan mellan livsmedelsproducenter, industri, handel och konsument för att bättre möta konsumenternas efterfrågan.

Inom Matlandet Sverige gjordes även satsningar på innovation och utveckling, men när regeringen lade ned Matlandet Sverige försvann även medel och därmed en viktig förutsättning för långsiktighet och kontinuitet i uppbyggnaden av en struktur kring svensk matinnovation. Detta är så klart mycket beklagligt. Krinova Incubation and Science Park är ett bra exempel på affärs- och innovationsstöd till producenter och förädlare, som med fördel kan spridas till andra delar av landet.

Centerpartiet vill också skapa goda förutsättningar för start-up-företag som kan utveckla nya och innovativa matidéer. Det måste vara lönsamt och attraktivt att investera kapital i företag i tidiga skeden. Vi behöver fler affärsänglar och ett utökat investeraravdrag som gör att fler kan investera eget kapital i växande företag. Beskattningen av personaloptioner behöver också förändras. Det måste bli skattemässigt mer gynnsamt att erbjuda anställda en del av företaget.

Växtförädlingens roll för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige framhålls i propositionen om livsmedelsstrategin. Nya tekniska metoder och innovationer bör utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat. Intresset från de stora internationella växtförädlingsföretagen att utveckla sorter specifikt för svenska förhållanden är litet. Det är därför viktigt att tillräckliga insatser inom svensk växtförädling kommer till stånd eftersom detta möjliggör en långsiktigt hållbar, konkurrenskraftig och resurseffektiv jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela landet som i ett vidare perspektiv skapar värde och bidrar till sysselsättning i hela livsmedelskedjan. För att växtförädling ska ske i små grödor eller för specifika regionala och lokala behov behövs det antingen ett stöd från samhället eller att växtförädlingen genomförs i offentlig regi. I våra nordiska grannländer ger staten stöd till de inhemska växtförädlingsföretagen för att de ska genomföra växtförädling i små eller nya grödor.

Svensk kommersiell växtförädling tar i dag fram nya sorter av stråsåd, foderväxter, våraps, sockerbetor och konservärt. På senare tid har intresse för att på nytt förädla proteingrödor också blivit tydligt från Lantmännen samtidigt som man uttryckt önskemål om att samhället satsar på uppbyggnad av ett kompetenscentrum för att förnya och utveckla den svenska växtförädlingen där företaget skulle vara berett att delta med insatser. En motsvarande satsning gjordes i Danmark för ett par år sedan när Crop Innovation Denmark etablerades och där danska staten och dansk växtförädling bidrar 50/50. Ett kompetenscentrum för svensk växtförädling skulle kunna leda till att nya teknologier kommer till användning för en utveckling av nya sorter för konkurrenskraftigt jordbruk och trädgård, till att nya kvaliteter förädlas fram, till nya

sorter som är anpassade till ett förändrat klimat och med bättre resistens samt till nödvändig kompetensförsörjning. För att få en maximal utväxling på en sådan satsning är det önskvärt att ett sådant kompetenscentrum planeras och drivs i samarbete mellan branschen och akademien.

3.2 Prioriterat etappmål till 2020: *Fler utbildar och söker sig till livsmedelsrelaterade yrken*

Företag genom hela kedjan påpekar ett skriande behov av personal med rätt kunskaper och kompetenser. Att kunna rekrytera och behålla personal med rätt kompetens är därför avgörande för att svensk livsmedelsproduktion ska kunna öka. Hälften av de svenska livsmedelsföretagen anger att det är svårt att hitta anställda med rätt utbildning. Även många lantbruksföretag vittnar om att det är svårt att hitta rätt kompetens, och många som går naturbruksgymnasieutbildningar får mycket snabbt jobb efter studenten. Det är därför mycket beklagligt att regeringen inte föreslår några konkreta åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen i livsmedelsrelaterade företag. Centerpartiet vill att svensk livsmedelsproduktion ska vara en attraktiv bransch att vara verksam inom och kompetensförsörjning måste därför vara ett prioriterat område under de kommande åren.

Prioriterade åtgärder för att nå etappmålet är:

Yrkes- och lärlingsutbildningar är viktiga för tillväxten, inte minst för de små och medelstora företagen. För att svara på arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk måste yrkeshögskoleutbildningarna byggas ut ytterligare och gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar utökas och breddas. Lärlingssystemet måste även kunna erbjudas vuxna, och de som redan har gymnasieexamen eller akademisk examen ska kunna byta karriär och bli lärling.

För att kunna tillgodose vissa smala branschers skriande behov av kompetent arbetskraft vill Centerpartiet se över möjligheterna att inrätta branschskolor. De ska utformas i nära samverkan med arbetsmarknaden och samla olika yrkesutbildningar under ett och samma tak. Eleven skulle tillbringa delar av utbildningen på branschskolan, övrig tid på praktikplats och på den lokala skola där grundutbildningen genomförs.

Forskning och näringsliv bör i större utsträckning integreras och bli mer verklighetsnära. I USA har man under de senaste 40 åren analyserat de 100 viktigaste innovationerna varje år, och endast 6 procent av de viktigaste innovationerna står akademien för. I stället var små forskningsintensiva företag samt enskilda uppfinnare och företagare en allt viktigare källa till innovationer. Det ska därför vara lättare och mer förtjänstfullt att gå från forskningsvärlden till näringslivet och vice versa.

Studie- och yrkesvägledarna fyller en stor och viktig roll. De bör i högre grad vara en länk mellan skola och arbetsliv. Studie- och yrkesvägledarna ska inte bara hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola utan vara integrerade i hela skolans verksamhet. Entreprenörskap, företagande och praktik måste bli en röd tråd i skolans alla år, inte bara som en liten begränsad del i vissa årskurser. På så sätt kan kunskap om möjligheter i livsmedelsbranschen byggas hos barn och ungdomar redan tidigt, och öka attraktiviteten. Detta bör göras i nära samverkan med det lokala näringslivet och ytterligare aktörer.

I dag söker allt färre ungdomar till naturbruksgymnasiet. En anledning är att allt fler högskolor efterfrågar särskild behörighet. Det finns i dag möjlighet att lägga till kurser

men det kan ibland vara schematekniskt svårt då kurser krockar. Genom fler utgångar på naturbruksgymnasiet som stärkt yrkeskompetens, allmän högskolebehörighet eller särskild behörighet kan naturbruksgymnasiet tilltala fler.

Kristina Yngwe (C)

Eskil Erlandsson (C)

Rickard Nordin (C)